

สุนหนี่ (Sunni)- ชีอะห์ (Shi'ite)*

จากเหตุการณ์ในประเทศซาอุดีอาระเบียเมื่อวันที่ ๓๑ กรกฎาคม นักแสวงบุญอิหร่าน (pilgrims) ซึ่งปีนี้มีจำนวนถึง ๑๕๐,๐๐๐ คน ได้มีการรวมตัวเดินขบวนเพื่อต่อต้านอเมริกา รัสเซียและอิสราเอลในนครเมกกะซึ่งเป็นที่ยอมรับของนักแสวงบุญทั่วโลกประมาณ ๒ ล้านกว่าคนด้วยเหตุที่นักแสวงบุญชาวอิหร่านนับถือชีอะห์ทำให้ทางการซาอุดีอาระเบียซึ่งนับถือสุนหนี่เกิดความระแวงและ

ไม่ไว้ใจเกรงจะเกิดเหตุการณ์เช่น ในปี ๒๕๒๒ ซึ่งมีบุคคลกลุ่มหนึ่งพร้อมด้วยอาวุธเข้ายึดมัสยิดอัล-ฮะรออม อันเป็นที่ตั้งของหินดำ (กะบะห์) จึงได้พยายามสกัดกั้นการเดินขบวนมิให้ลุกลามใหญ่โต จนไม่อาจควบคุมได้แต่ก็เกิดการปะทะระหว่างผู้เดินขบวนกับเจ้าหน้าที่รักษาความสงบของทางการซาอุดีอาระเบียจนทำให้เกิดโศกนาฏกรรม มีผู้คนล้มตายเป็นจำนวนมาก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นแสวง

ชีอะห์เริ่มเคลื่อนไหวและมีบทบาทในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะในจังหวัดสตูล ได้มีบุคคลบางคนเลื่อมใส และมีการเผยแพร่แนวพรกตพาท รวมทั้งมีการสร้างมัสยิดโดยได้รับเงินสนับสนุนจากประเทศอิหร่าน สิ่งที่น่าสังเกตจับตามองคือ ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องของความเชื่อที่แตกต่างกันที่มีความขัดแย้งในประวัติศาสตร์จนทำให้เกิดการแบ่งเป็นสองฝักสองฝ่าย

ไพศาล แก้วประสม
ผอ.กองกิจการต่างประเทศ สอ.บต.
อภิรัฐ สมะแก
รักษาการหน.ฝ่ายวิเทศสัมพันธ์
สอ.บต.

บุญชาวอิหร่าน ส่วนนักแสวงบุญไทยมิได้เข้าไปเกี่ยวข้องหรือมีส่วนร่วมกับการเดินขบวนในครั้งนี้แต่อย่างใด จึงไม่มีผู้ใดเสียชีวิตหรือบาดเจ็บ

ในโลกมุสลิมนั้น ได้มีนิกายทางศาสนาที่สำคัญอยู่ ๒ นิกาย คือ นิกายสุนหนี่ และ นิกายชีอะห์ ซึ่งเป็นสาเหตุประการหนึ่งของการขัดแย้งระหว่างประเทศมุสลิมด้วยกัน ความสำคัญของทั้งสองนิกายนี้ในระยะหลัง ๆ นี้มีส่วนเกี่ยวข้องกับประเทศไทยเป็นอย่างมาก ประเทศไทยมีประชากรที่นับถือศาสนาอิสลามอยู่ประมาณ ๕ ล้านคน ส่วนใหญ่จะมีมากในจังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส สงขลาและสตูล ซึ่งนับถือศาสนาอิสลามนิกายสุนหนี่ ส่วนนิกายชีอะห์นั้น ได้มีผู้นับถือมาเป็นเวลาช้านาน โดยเฉพาะแถบสะพานเจริญพาสณ์ เป็นที่รู้จักกันดีว่า เป็นพวกเจ้าเซ็น เมื่อถึงเดือนมูฮัร्रोอม (ปีใหม่ของอิสลาม) ผู้นับถือนิกายก็จะมีการพิธีลุยไฟ คือกรีดหัว เป็นต้น

หลังจากขบวนการปฏิวัติอิสลามภายใต้การนำของอิหม่าม

โคหมื่นประสบความสำเร็จในการ
โค่นล้มจักรพรรดิซาร์ปาร์เลวี
แห่งอิหร่านในปี ๑๕๗๕ (พ.ศ.
๒๕๒๐) อันเป็นเหตุให้ชาติต้อง
สละบัลลังก์ ร้อนเร่เงินเสียชีวิตใน
ต่างประเทศ อิหร่านพยายามมี
บทบาทในเวทีการเมืองของโลก
มุสลิม และพยายามผลักดันตนเอง
ในการเป็นผู้นำของประเทศมุสลิม
ทั้งพยายามแย่งชิงศูนย์การนำ
จากประเทศอาหรับ โดยเฉพาะ
ซาอุดีอาระเบียมาสู่อิหร่าน

จากพฤติการณ์ดังกล่าวนี้
ทำให้ประเทศอาหรับและมุสลิม
อื่นซึ่งส่วนใหญ่นับถือสุนหนี่
ตั้งป้อมสกัดกั้นอิทธิพลของอิหร่าน
ที่ชูการปฏิวัติอิสลามพร้อม ๆ
กับนำแนวความเชื่อหรือนิกาย
ชีอะห์อิมามียะห์เข้าเผยแพร่ด้วย

ทำไมชาวสุนหนี่ต้องร่วมมือ
เช่นดังกล่าว ทั้ง ๆ ที่นับถือศาสนา
เดียวกันมีพระเจ้าและศาสนาเดียว
กันเพียง แต่แตกต่างในเรื่องแนว
ความเชื่อ การศึกษาประวัติความ
เป็นมาข้อขัดแย้งซึ่งเป็นสิ่งจำเป็น
ในการติดตามพฤติการณ์ของนิกาย
ชีอะห์ในปัจจุบัน ซึ่งอาจมีผลกระท
ทบต่อความมั่นคงของชาติได้
ประการหนึ่ง จึงควรมาทำความ
รู้จักว่า สุนหนี่-ชีอะห์นั้นเป็น
อย่างไร

ประวัติความเป็นมา

นักวิชาการมุสลิมมีความ
เห็นแตกต่างกันในเรื่องการกำเนิด
เกิดขึ้นของลัทธิชีอะห์ อะบูชะฮา-
เราะห์เห็นว่า ชีอะห์เป็นลัทธิทาง
การเมืองที่เก่าแก่ที่สุด อุบัยดีน
ในปลายสมัยการปกครองของ
คอลีฟะฮ์อุสมาน^๑) ดร.คาฮา ฮุสเซน

เห็นว่า ชีอะห์เป็นลัทธิทางการเมือง
ที่สนับสนุนท่านอะลีและบุตรของ
ท่านอุบัยดีนในสมัยการปกครอง
ของหะซัน บิน อะลี^๒) อย่างไรก็ตาม
จากการบันทึกของประวัติศาสตร์อิสลามหลังจากที่ท่านศาสดา
มุฮัมมัดได้เสียชีวิตชาวมุสลิมใน
ขณะนั้น มีความเห็นแตกต่างกัน
ในเรื่องของการเลือกผู้นำประชา
ชาติมุสลิม (คอลีฟะฮ์) บางคน
เห็นว่า ควรจะเป็นผู้ที่มาจากอันซอร์
(ผู้ที่อาศัยอยู่ในเมืองมะดีนะฮ์ ซึ่ง
ได้ให้ความช่วยเหลือแก่ท่านศาสดา
และชาวมุสลิมในคราวที่มีการอพยพ
จากเมืองเมกกะ) บางคนเห็นว่า
ควรจะเป็นพวกมุฮาญีรีน (ผู้อพยพ
มาพร้อมท่านศาสดา) บางคน
สนับสนุนให้ท่านอะลีเป็นผู้นำ

ความขัดแย้งในทางความคิด
จะไม่ปรากฏชัดเจนตลอดสมัยการ
ปกครองของอะบูบักรซึ่งเป็นผู้นำ
คนแรก และผู้นำคนที่สองคือ อุมร์
อิบนุอัลฎออบ จนกระทั่งในปลาย
สมัยการปกครองของผู้นำคนที่
สามคือ อูสมาน อิบนุอัฟฟาน
ประมาณ ปี ค.ศ. ๓๗ ได้มีการ
เคลื่อนไหวเพื่อปลุกระดมมวลชน
ให้หันมายอมรับอะลีและให้ปฏิเสธ
ผู้นำคนก่อน ๆ เพราะเป็นผู้ช่วงชิง
ตำแหน่งนี้จากท่านอะลี^๓) ทั้งนี้
เพราะในความเชื่อของชาวชีอะห์นั้น
อะลีควรจะเป็นจะได้เป็นผู้นำประชา
ชาติมุสลิมมากกว่าผู้ใดทั้งสิ้น
เนื่องจากท่านศาสดาให้ความไว้วางใจและให้การสนับสนุนอะลีทั้ง
ด้านการกระทำและคำพูด^๔) และ
ผู้ที่จะสืบทอดอำนาจจากอะลีจะ
ต้องเป็นเชื้อสายของท่านเท่านั้น
คือ หะซันและฮุสและบรรดาอิมาม

๑๒ ท่านและถือว่าราชวงศ์อุมัยยะห์
ก็ดี^๕) อับบาสิยะห์^๖) ก็ดีเป็น
ราชวงศ์ที่ไม่ชอบธรรมทั้งสิ้น

๓. ประเภทของชีอะห์

ชีอะห์แบ่งออกเป็นประเภท
ใหญ่ได้ ๒ ประเภท^๗)

๑. ชีอะห์ประเภทตกขอบ

๒. ชีอะห์ที่เดินสายกลาง

๑. ชีอะห์ประเภทตกขอบ

ชีอะห์ประเภทนี้มีมากมายและ
มีความเชื่อถือที่ออกนอกหลักการ
ของอิสลามจนมีนักวิชาการมุสลิม
ถือว่าพวกนี้ไม่อยู่ในศาสนาอิสลาม

๑.๑ ชีอะห์ซามายะฮ์ มี

ต้นกำเนิดจากอับดุลลอฮ์อิบนุ ซาบะ
มีความเชื่อดังนี้

๑.๑.๑ อะลีถูกบรรจุชื่อใน

เศเรียดว่าจะได้เป็น

นบี หรือคอลีฟะห์

๑.๑.๒ ท่านศาสดาจะกลับ

มาอีกก่อนโลก

แตกสลาย

๑.๑.๓ อะลียังไม่เสียชีวิต

แต่ยกขึ้นสู่ฟากฟ้า

เหมือนกับบนบิมูซา

๑.๑.๔ เสียงฟ้าร้องเป็น

เสียงของอะลี แสง

ฟ้าแลบเป็นรอย

ยิ้มของอะลี

๑.๑.๕ พระเจ้าได้นำวิญญู

ญาณของพระองค์

มาสิงสู่ในอะลี

๑.๒ ชีอะห์สุรอปีอะห์

๑.๒.๑ ที่จริงอะลีเป็นนบี

แต่ทว่าทูตยิบรออีล

นำโองการของ

พระเจ้ามามอบ

พิศตัว

๒. ชีอะห์สายกลางที่ใกล้

เคียงกับอะลิสุนนะห์มากที่สุดคือ
ชีอะห์ไซดียะห์ (มีผู้นับถือมาก
ในเยเมน) ซึ่งยอมรับผู้นำคนอื่น ๆ
ก่อนหน้าท่านอะลีด้วย)

ส่วนชีอะห์อิมามียะห์ ซึ่งมี
ผู้นับถือเป็นจำนวนมากในอิหร่าน^๘)
และอิรัก นั้นแม้จะจัดอยู่ในชีอะห์
สายกลาง แต่ก็มิใช่แตกต่างจาก
แนวทางของพวกสุนหนี่้อยู่ไม่
น้อย ซึ่งความแตกต่างในหลาย
จุด ๆ กลายเป็นปัญหาอยู่ใน
ขณะนี้โดยเฉพาะในประเทศไทย
เนื่องจากมีคัมภีร์ใหม่ที่รับแนวทาง

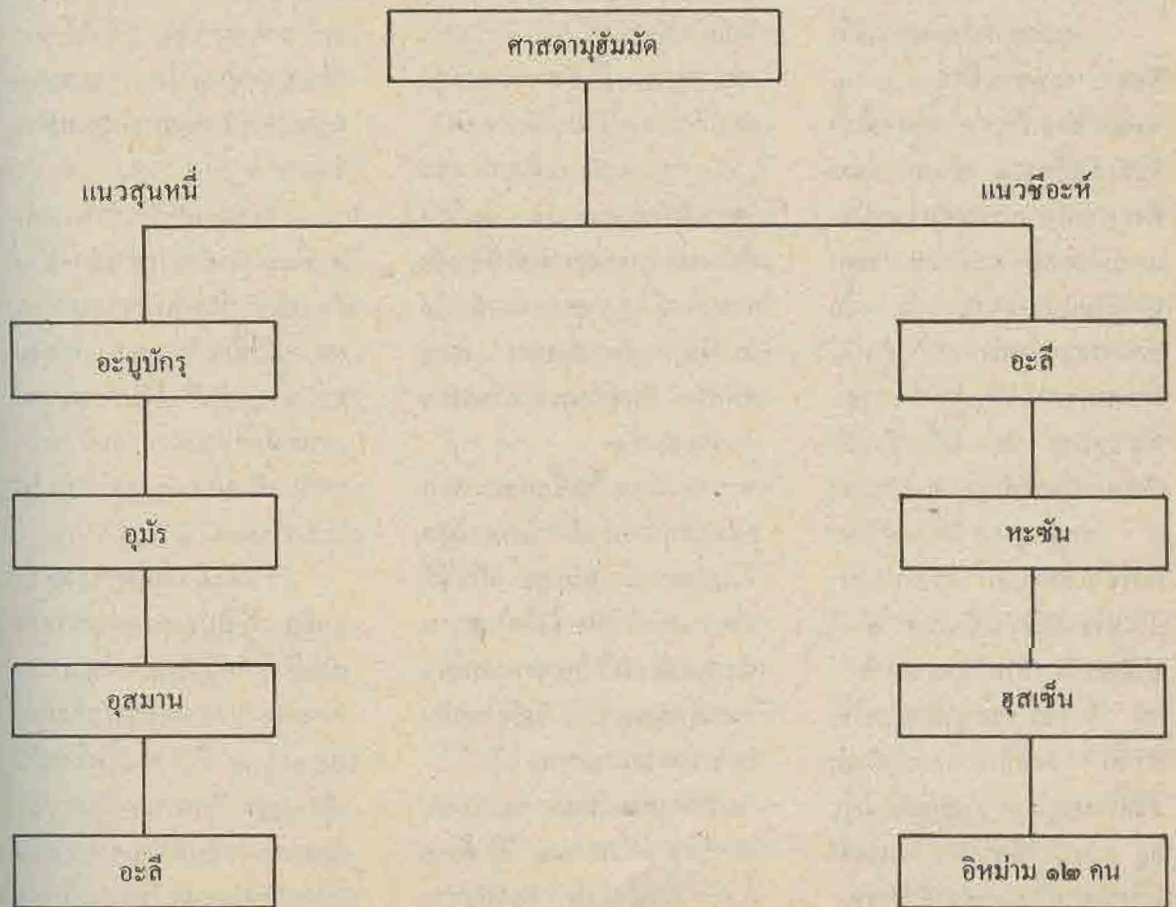
ของชีอะห์บางคนได้นำข้อแตกต่าง
ทางความคิดมาเป็นประเด็นหลัก
ในการเผยแพร่อิสลามและกล่าว
โจมตีแนวสุนหนี่อย่างรุนแรง เช่น
โจมตีคอลีฟะฮฺบางท่านและบุคคล
ในประวัติศาสตร์อิสลามหลาย ๆ
ท่าน ที่ฝ่ายสุนหนี่ยอมรับและ
ยกย่องอย่างกว้างขวางและหยาบ-
ลาย^๙)

ความหมายของชีอะห์
และความแตกต่าง
ในการยอมรับผู้นำ
ชีอะห์หมายถึง คณะบุคคล

หรือกลุ่มบุคคลที่ให้ความรักและ
ให้การสนับสนุนท่านอะลีในการ
ดำรงตำแหน่งผู้นำประชาชาติ
มุสลิม (คอลีฟะห์ - Khalifah)
คนแรกหลังจากท่านศาสดาถึง
แก่กรรม^{๑๐})

จากความหมายของคำว่า
ชีอะห์นี้ เป็นการเน้นหนักในเรื่อง
ของผู้สืบทอดตำแหน่งจากท่าน
ศาสดาหลังจากที่ท่านศาสดาถึง
แก่กรรม จึงมีแนวในการยอมรับ
ความเป็นผู้นำแตกต่างไปจากนิกาย
สุนหนี่ซึ่งจะแสดงให้เห็นแบบ
ง่าย ๆ ดังนี้

ความแตกต่างในการยอมรับผู้นำ

จากตารางข้างต้นนี้ เราเห็น
ได้ว่ากรยอมรับผู้นำ ในแนวของ
สุนหนี่ มีดังนี้

ท่านศาสตคามฮัมมัดได้ถึง
แก่กรรมในปี ฮ.ศ.๑๑หรือ ค.ศ.
๖๓๒ โดยที่ท่านมิได้แต่งตั้งหรือ
สั่งเสียให้ผู้ใดทำการบริการกิจการ
ของมุสลิมสืบต่อจากท่าน ซึ่งเป็น
การเปิดโอกาสให้ชาวมุสลิมปรึกษา
หารือและคัดเลือกผู้นำตามที่เห็น
เหมาะสม

บรรดาชาวมุสลิมที่อพยพ
จากเมกกะ ชาวมุสลิมมะดีนะห์
ผู้ให้ความช่วยเหลือ ต่างมาชุมนุม
กันเพื่อคัดเลือกผู้นำประชาชาติ
มุสลิมในที่สุดในที่ประชุมได้เลือก
อะบูบักร อัสซิดดีก

อะบูบักร ปกครองอาณาจักร
อิสลาม ระหว่าง ปี ค.ศ. ๖๓๒-
๖๓๔ ท่านเป็นชายคนแรกที่เข้า
รับนับถืออิสลาม เป็นสหายของ
ท่านศาสดา การอพยพจากเมือง
เมกกะไปยังเมืองมะดีนะห์ ร่วมทำ
สงครามกับศาสดาทุกครั้ง เมื่อ
ท่านศาสดาเจ็บป่วยลง ท่านได้
รับมอบหมายให้เป็นผู้นำประชาชน
ท่าละหมาด นอกจากนั้น ท่านยัง
เป็นพ่อตาของท่านศาสดาอีกด้วย

ท่านอะบูบักร ได้ถึงแก่กรรม
หลังจากที่ท่านดำรงตำแหน่งผู้นำ
ประชาชาติมุสลิมเป็นเวลา ๒ ปี
๖ เดือน โดยท่านมีอายุ ๖๓ ปี

ในขณะที่อะบูบักรล้มป่วย
ลงนั้น กองทัพมุสลิมกำลังทำ
สงครามอยู่ในเปอร์เซียและซีเรีย
อยู่ อะบูบักรมีความห่วงเกรงว่า
ถ้าหากท่านไม่แต่งตั้งผู้นำประชา
ชาติมุสลิมโดยปล่อยให้ชาวมุสลิม
คัดเลือกกันเอง อาจก่อให้เกิดความ

ขัดแย้งที่จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคง
ของอาณาจักรอิสลามได้ ท่านจึงได้
สั่งเสียให้อุมร์อิบนุ ก็อตตอบเป็น
ผู้ปกครองสืบต่อจากท่าน

อุมร์ เป็นสหายสนิทของท่าน
ศาสดาคคนหนึ่ง เป็นผู้ที่มีความ
กล้าหาญ เด็ดเดี่ยวเกี่ยวกับความ
จริง เคยออกรบเคียงบ่าเคียงไหล่
กับท่านศาสดาหลายครั้ง มีความ
เป็นอยู่อย่างเรียบง่ายจนสร้าง
ความพิศวงแก่กษัตริย์ชาติอื่นที่มา
พบเห็น

อุมร์ได้ดำรงตำแหน่งกอ-
ลีฟะห์เป็นเวลา ๑๐ ปี ๖ เดือน
ได้ขยายอาณาจักรอิสลามไปทาง
ภาคตะวันออกจรดประเทศเปอร์-
เซีย ทางภาคตะวันตกจรดประเทศ
ลิเบียในปัจจุบัน

อุมร์ เสียชีวิตหลังจากถูก
ลอบทำร้าย เมื่ออายุได้ ๖๓ ปี

ก่อนที่อุมร์จะถึงแก่กรรม
ได้สั่งเสียให้บุคคล ๖ คน คัดเลือก
ผู้ที่เหมาะสมเป็นคอลีฟะห์สืบต่อ
จากท่านซึ่งคณะบุคคลดังกล่าวได้
มีมติคัดเลือกท่านอูสมาน อิบนุ
อัฟฟาน เป็นผู้ปกครองอาณาจักร
อิสลามคนที่ ๓

อูสมานสืบเชื้อสายมาจาก
ตระกูลอุมัยยะห์ซึ่งเป็นตระกูล
ที่มั่งคั่งของเมืองเมกกะ เป็นผู้ที่
ท่านศาสดาไว้เนื้อเชื่อใจในความ
ประพฤติจึงได้ให้แต่งงานกับบุตร
สาวของท่านอูสมาน จึงมีฐานะเป็น
บุตรเขยของท่านศาสดา

อูสมานได้ปกครองอาณาจักร
อิสลามร่วม ๑๒ ปี ตั้งแต่
ค.ศ. ๖๔๔-๖๕๖ ในสมัยของ
ท่านอาณาจักรอิสลามได้ขยาย
กว้างไกลไปถึงมอร็อกโค ทางเหนือ

ไปถึงอาณาจักรตุรกีสถานและ
เกาะไซปรัสทางด้านทิศตะวันออก
จรดเมืองคาบูล

ในปลายสมัยของท่านอูสมาน
ประชาชนชาวมุสลิมไม่พอใจ
กับการดำเนินนโยบายแบบวง-
ศาความดีของท่าน มีการวิ-
พากษ์วิจารณ์การบริหารงานของ
ท่านทั่วทุกแห่ง ในฤดูทำฮัจญ์
(ประกอบพิธีทางศาสนาที่เมือง
เมกกะ) ในปี ค.ศ. ๖๕๕ ชาว
มุสลิมได้มีการไต่ถามกันคล้าย
กับการพิพากษาความคิดของท่าน
อูสมานและได้มีเหตุการณ์ใน
ลักษณะกระด้างกระเดื่องต่อ
ผู้ปกครอง จนนำไปสู่เหตุการณ์
นองเลือด โดยที่ท่านอูสมานถูก
ทำร้ายจนเสียชีวิต ซึ่งได้กลายเป็น
สาเหตุหนึ่งในการจุดชนวน
ความแตกแยกขึ้นภายในอาณาจักร
อิสลาม

ในสภาพที่เป็นอันตรายยิ่ง
ภายในอาณาจักรอิสลามจึงจำเป็นต้อง
เลือกผู้ปกครองอาณาจักร
คนใหม่ เพื่อยุติเหตุการณ์ไม่สงบ
บรรดามุสลิมจึงได้ประชุมและ
ลงมติเลือกท่านอะลี อิบนิ อะบี-
ฏอลิบ เป็นผู้ปกครองคนใหม่ ใน
ปี ค.ศ. ๖๕๖

ท่านอะลี เป็นบุตรของอะบี-
ฏอลิบ ผู้เป็นลุงของท่านศาสดา
เป็นผู้มีความใกล้ชิดกับท่านศาสดา
ตลอดเวลา และได้เข้ารับอิสลาม
เมื่ออายุ ๘ ปี ซึ่งนับว่าท่านเป็น
เด็กคนแรกที่เข้ารับนับถือศาสนา
อิสลาม ในคืนที่ท่านศาสดาต้อง
อพยพจากเมกกะไปยังมะดีนะห์
เนื่องจากถูกรังควานขู่เชิญจาก
พวกอาหรับ เมกกะที่ไม่ยอมรับ

ศาสนาอิสลาม ที่ยังหาโอกาส
ทำลายท่านศาสดา ท่านอะลีได้
เสียชีวิตครั้งยิ่งใหญ่โดยอาสานอน
บนที่นอนของท่านศาสดาเพื่อพราง
ดาพวกอาหรับผู้ประสงค์ร้าย ทำ
เป็นการเปิดโอกาสให้ท่านศาสดา
และสหายท่านอื่น ๆ เดินทาง
โดยสวัสดิภาพท่านอะลีได้แต่งงาน
กับนางฟาติมะห์บุตรคนเล็กของ
ท่านศาสดา และได้ร่วมทำสงคราม
กับท่านศาสดาหลายครั้ง

เมื่อท่านอะลีเข้ารับตำแหน่ง
ผู้ปกครองอาณาจักรอิสลาม คนที่
๔ ท่านได้ปลดบรรดาเจ้าเมืองที่
กดขี่ขูดรีดประชาชนทั้งให้ยึดที่ดิน
และทรัพย์สินที่ได้มาโดยไม่ชอบ
ธรรมในบรรดาเจ้าเมืองเหล่านั้น
มีมูอาวิยะห์ อิบนิ อะบี ซุฟยาน
เจ้าเมืองซีเรียผู้มีอำนาจที่สุดคนหนึ่ง
รวมอยู่ด้วย เป็นผู้ที่ถูกกำจัดคำสั่ง
จนท่านอะลีจำเป็นต้องปราบแต่ก็
ไม่สำเร็จตลอดสมัยของท่าน ความ
ยุ่งเหยิงทางการเมืองเป็นเหตุให้
มีคนบางกลุ่มคิดกำจัดท่านและ
โดยเหตุที่ท่านมิได้ให้ผู้ใดทำการ
อารักขาตัวท่าน จึงถูกลอบสังหาร
ในปี ค.ศ. ๖๖๑ ท่านได้ดำรง
ตำแหน่งผู้ปกครองอาณาจักรอิสลาม
เป็นเวลา ๔ ปี ๕ เดือน และมีอายุ
ได้ ๖๓ ปี

หลังจากท่านอะลีแล้ว รูป
แบบการเมืองการปกครองในประ
วัติศาสตร์อิสลามก็เปลี่ยนไป จาก
การคัดเลือกผู้มีความเหมาะสม
มาเป็นระบบราชวงศ์โดยมูอาวิยะห์
ได้สถาปนาราชวงศ์อุมัยยะห์ขึ้น

ส่วนชาวชีอะห์นั้นมีความเชื่อ
ว่า ผู้ที่สมควรจะดำรงตำแหน่ง
ผู้ปกครองประชาชาติมุสลิมสืบ

ต่อจากท่านศาสดาจะต้องผู้ที่สืบ
เชื้อสายวงศ์วานของท่านศาสดา
นั่นคือ ท่านอะลีอบินอะบ์ฏอลิบ
ถัดจากท่านได้แก่หะซัน ซึ่งเป็น
บุตรของท่านและมีศักดิ์เป็นหลาน
ของท่านศาสดา ต่อมาควรจะได้แก่
ฮุสเซน เป็นบุตรของท่านอะลี
เช่นกัน หลังจากนั้นเป็นอิมาม
(ผู้นำ) ๑๒ คน สืบต่อกันมา

หะซัน และฮุสเซน ได้ต่อสู้กับ
ความอธรรมและระบบอัตตาธิปไตย
ของราชวงศ์อุมัยยะห์ ซึ่ง
บรรดาผู้ปกครองเริ่มเฉลียวอก
จากแบบอย่างของท่านศาสดาและ
อัครสาวกทั้ง ๔ และเหตุการณ์
โศกนาฏกรรมของชาวมุสลิมทั้ง
สุนหนี่และชีอะห์เกิดขึ้น เมื่อท่าน
ฮุสเซนซึ่งเป็นหลานของท่านศาสดา
และพรรคพวกถูกสังหารอย่าง
โหดเหี้ยมโดยฝีมือของเหล่าสมุน
ของราชวงศ์อุมัยยะห์ จากจุดดำเนิน
ยังสร้างความเกลียดแค้นแก่ชาว
ชีอะห์เป็นอย่างมาก หลังจากนั้น
มาชาวชีอะห์ถูกผู้มีอำนาจกดขี่
และปราบปรามตลอดมา จนต้อง
แตกกระเซ็นกระสายกระจายออกไป
ไปทุกแห่ง

ส่วนอิหม่ามคนที่ ๑๒ ชื่อ
อัล-มะหฺดี ซึ่งชาวชีอะห์เชื่อกันว่า
ยังไม่ตายแต่ได้หายสาบสูญในปี
ค.ศ. ๘๘๑ และจะกลับมาบังโลก
เพื่อนำความยุติธรรมสู่มวลมนุษย์
อีกครั้งหนึ่งในช่วงที่อิหม่ามมะหฺดี
ยังไม่มีอำนาจในการปกครองและ
การตัดสินใจบัญญัติทางศาสนา
จะอยู่กับอิหม่ามที่ชีอะห์ยอมรับ
ปัจจุบันคืออิหม่ามโคมัยนี

๔. ข้อแตกต่างระหว่างแนวสุนหนี่-
ชีอะห์

เนื่องจากมีความเห็นขัดแย้ง
ในเรื่องผู้ที่จะดำรงตำแหน่งผู้นำ
ประชาชาติมุสลิม ทำให้ภายในสุนหนี่
และชีอะห์อิมามมียะห์ แตกต่างกัน
ในหลาย ๆ เรื่องด้วยกัน และที่
สำคัญที่ควรทราบคือ

๑. ชีอะห์ถือว่า ผู้ดำรง
ตำแหน่งหลังจากท่านศาสดาถึง
แก่กรรมนั้นเป็นผู้ช่วงชิงฐานะ
การเป็นผู้นำจากท่านอะลี ซึ่งควร
จะเป็นผู้นำคนแรก(๑)

๒. คำพูดหรือคำสั่งของ
ผู้นำมีฐานะเทียบเท่ากับพระเจ้า
และถือว่าการเป็นผู้นำ (อิมามะฮ์-
Imamah) นั้นได้รับมอบหมายจาก
ท่านศาสดาให้ทำหน้าที่อรรถาธิบาย
และเพิ่มปัญหาหลักการศาสนา
ได้(๒)

๓. ชีอะห์ไม่ยอมรับการ
รายงานหะดีษ (วจนะของท่านนบี-
hardis) ที่มาจากคนอื่น เว้นแต่
สายการรายงานของอิหม่ามทั้ง
๑๒ คนเท่านั้น(๓)

๔. ชีอะห์อ้างว่า หลังจาก
มรณภาพของท่านศาสดาแล้วสาวก
ทั้งหลายตกศาสนาทั้งหมด เว้นแต่
บางคนที่เป็นมิตรหรือฝักใฝ่หรือ
เคยออกสงครามเข้าข้างท่านอะ-
ลี(๔)

ส่วนข้อแตกต่างในการ
ประกอบศาสนกิจอื่น เช่น การ
ละหมาดที่ไม่กุ่มหน้าอก หรือการ
วางก้อนหินที่จะก้มกราบ (สุญูด)
และอื่น ๆ นั้น เป็นเรื่องปลีกย่อย
ที่แม้แต่ในแนวสุนหนี่เองก็มีการ
ปฏิบัติที่ไม่เหมือนกัน

๕. ประชากรชีอะห์ในโลกอิสลาม
ในจำนวนประชากรมุสลิม
ทั่วโลก ๘๐๐ กว่าล้านคน ส่วนใหญ่

นับถือแนวสุนหนี่มีเพียงประเทศอิหร่านประเทศที่รับเอานิกายชีอะห์เป็นนิกายทางการของประเทศ ส่วนในอิรักมีจำนวนร้อยละ ๕๕-๖๐^(๑๕) บาห์เรนมีร้อยละ ๖๐ ซึ่งถือว่ามิใช่ประชากรส่วนใหญ่เป็นชีอะห์ หรือบางประเทศในแถบอ่าวเปอร์เซีย รวมทั้งเลบานอน ปากีสถาน ตุรกีและอัฟกานิสถานจะมีผู้นับถือชีอะห์เป็นจำนวนมาก แต่ผู้นับถือชีอะห์เป็นผู้นับถือแนวสุนหนี่^(๑๖) ส่วนในซาอุดีอาระเบียจะมีประชากรที่นับถือชีอะห์อย่างหนาแน่นในภาคตะวันออกซึ่งเป็นแหล่งน้ำมันที่สำคัญของประเทศ

บทสรุป

แนวชีอะห์เกิดขึ้นเป็นผลจากความขัดแย้งในเรื่องของความเหมาะสมของผู้ที่จะดำรงตำแหน่งผู้นำประชาชาติมุสลิมสืบทอดจากท่านศาสดาเป็นหลัก ทำให้ผู้สนับสนุนอะลี ปลีกตัวไปตั้งนิกายของตนเองเพื่อรอโอกาสที่จะนำความยุติธรรมมาจักรอิสลาม แม้ว่าความเชื่อตามแนวทางนี้จะขัดแย้งกับมุสลิมส่วนใหญ่ (สุนหนี่) ก็ตาม แต่ก็ไม่มีนักวิชาการมุสลิมคนใดกล้าประมาทพวกเขาว่าเป็นผู้ตกศาสนา (กาเฟร)

ชีอะห์เริ่มเคลื่อนไหวและมีบทบาทในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะในจังหวัดสตูลได้มีบุคคลบางคนเลื่อมใสและมีการเผยแพร่หาพรรคพวก รวมทั้งมีการสร้างมัสยิดโดยได้รับเงินสนับสนุนจากประเทศอิหร่าน สิ่งที่น่าสังเกตอีกประการก็คือ ปัญหาที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องของ

ความเชื่อที่แตกต่างที่มีความขัดแย้งในประวัติศาสตร์ จนทำให้เกิดการแบ่งเป็นฝักเป็นฝ่าย แม้กระทั่งในเรื่องการประกอบศาสนกิจ (ละหมาดประจำวัน) ทั้งสองนิกายก็ไม่สามารถทำพิธีร่วมมัสยิดเดียวกันได้ ความแตกแยกในหมู่ประชาชนอาจมีมากขึ้น และอาจส่งผลไปในทางที่กระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของชาติได้ □

เชิงอรรถ

๑. prof. Dr. Abu Bakar Atjeh, *Syah Rasionalisma Dalam Islam Kota Bharu* : Pustaka Aman Press, 1980 P.15

๒. เพิ่งอ้าง หน้า ๑๕

๓. อับดุลฮาติม วันเอเลาะห์, *เปิดหน้ากาชีอะห์* (ประธาน กกอ. จว.สตูลพิมพ์แจกจ่าย) ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์ หน้า ๒-๓

๔. prof. Dr. Abu Bakar Atjeh, *op.cit.*, PP. 13-14

๕. ราชวงศ์ที่สถาปนาขึ้นโดย มุอาวียะห์ ซึ่งเป็นข้าหลวงแห่งคามัสกัสปกครองอาณาจักรอิสลามตั้งแต่ปี ๖๖๑-๗๕๐ ถือเป็นการสถาปนาระบบสืบทอดราชทายาทเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์อิสลาม

๖. ราชวงศ์ที่สถาปนาโดยลูกหลานของอับบาซ ผู้เป็นลุงของท่านศาสดาปกครองอาณาจักรอิสลามในศตวรรษที่ ๘ ได้ย้ายเมืองหลวงจากคามัสกัสมายังเมืองแบกแดด เป็นช่วงที่วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตทางสังคมของมุสลิมเจริญรุ่งเรืองสุดขีด

๗. อับดุลฮาติม วันเอเลาะห์, อ้างแล้ว, หน้า ๘-๘

๘. อิหม่ามโคมัษนี ผู้นำปฏิวัติอิสลามแห่งอิหร่านนับถือชีอะห์อิหม่ามียะห์เช่นกัน

๙. รัก อิศรา (นามแฝง) ถึงชีอะห์—ขณะนี้ท่านกำลังทำอะไรกันอยู่? (๒) ในหนังสือ *สัญญาลักษณ์ประจำเดือนกรกฎาคม* หน้า ๓-๔

๑๐. อับดุลฮาติม วันเอเลาะห์, อ้างแล้ว หน้า ๑

๑๑. อับดุลฮาติม อ้างแล้ว หน้า ๓

๑๒. เพิ่งอ้าง หน้า ๓

๑๓. เพิ่งอ้าง หน้า ๓

๑๔. สัยยิด มุหิบบุดดีน อัล-เคาะฎีบ, *พื้นฐานการศรัทธาโดยทั่วไปของชีอะห์อิหม่ามียะห์และอะฮฺลุลสุนนะห์* ดิเรก กุลศิริสวัสดิ์แปล, กรุงเทพฯ : สมาคมผู้นับถืออะฮฺลุลอิสลาม ๒๕๒๘ ๔๔

๑๕. สงครามระหว่างอิรัก-อิหร่านปะทุขึ้นในปี ๑๙๗๙ อิหร่านหวังเป็นอย่างมากว่าชีอะห์ ซึ่งมีอยู่ในอิรักเป็นจำนวนมากจะช่วยไถ่ถอนประเทศอิรักกลับคืนสู่ศาสนาแห่งอิรัก แต่กลับปรากฏว่าชีอะห์อิรักกลับเฉยเมย ซึ่งนักสังเกตการณ์ทางการเมืองเห็นว่าเป็นเพราะความรู้สึกชังชาตินิยมอาหรับและความรู้สึกต่อต้านพวกเปอร์เซียเข้มข้นกว่าการนับถือนิกายเดียวกัน

๑๖. The Economist, "In Search of the Shadowy Shi'ites" ในหนังสือพิมพ์ *Sunday Star* ฉบับวันที่ ๒๑ กรกฎาคม ๒๕๒๐ หน้า ๑๖